

Mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah [CBAM]

Simona Roškar, mag. posl. ved

Svetovalka za trajnostno upravljanje in poročanje

Online, 10. november 2023

Kaj je mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah?

Preprečuje selitev proizvodnje v države z ohlapnejšo okoljsko zakonodajo

Mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah oz. Carbon border Adjustment Mechanism [CBAM] je ukrep EU, del paketa „Fit for 55“ paketa, ki si v okviru Zelenega prehoda prizadeva za doseganje cilja ogljične nevtralnosti.

Mehanizem je zasnovan na način, da:

→ zmanjšuje tveganja uhajanja ogljika [carbon leakage] v države in regije z manj strogimi okoljskimi predpisi.

→ ustvarja enake pogoje za evropske proizvajalce (EU ETS) in uvoznike izven EU.

Mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah [CBAM] spreminja pravila igre globalno

Preko sistema trgovanja z emisijami bo CBAM spodbujal uvoz blaga z nižjimi emisijami

Mehanizem je ukrep okoljske politike EU, ki nadgrajuje obstoječi sistem trgovanja z emisijami (EU ETS) iz leta 2005

Mehanizem je zasnovan na način, da:

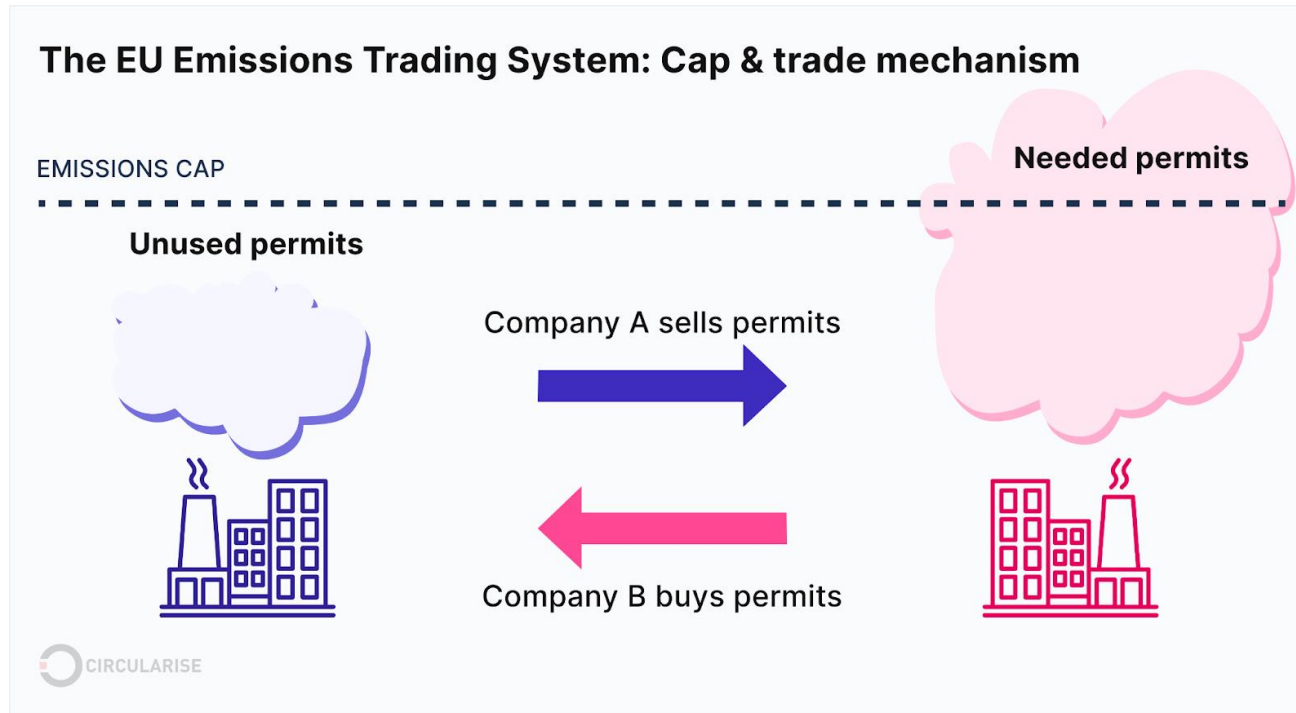
→ vzpostavlja sistem, da za uvoženo blago velja cena ogljika, ki je enaka ceni ogljika blaga, ki je proizvedeno v EU (preko cene kupona EU ETS)

→ spodbuja trajnostne prakse za globalno zmanjšanje ogljika

CBAM se povezuje z EU ETS – trgovanjem z emisijskimi kuponi

Vključuje 11.600 naprav (v SLO cca 50) v energetske in industrijske sektorjih, pokriva 40% skupnih emisij TGP v EU

6 sektorjev, ki sodijo v CBAM blago

Če delujete na področju sektorja, še ne pomeni, da ste avtomatsko CBAM zavezanec

Zakaj ti sektorji?

- Povzročajo večje emisije TGP
- Intenzivnost trgovanja
- Večja tveganja za „uhajanje ogljika“ v druge države

Cement

Vključuje proizvodnjo cementa, ključni material za gradnjo.

Elektrika

Sektor elektrike je vitalnega pomena za različne industrije in vsakodnevno življenje.

Gnojila

Gnojila so bistvena za kmetijstvo in prispevajo k donosu pridelkov. Proizvodnja gnojil vključuje visoko intenzivne procese.

Železo & Jeklo

Železo in jeklo obsegata proizvodnjo proizvodov iz železa in jekla, vključno z različnimi tipi jekla v gradnji, proizvodnji in infrastrukturi.

Aluminij

Proizvodnja aluminija je energetska intenziven proces, kot je taljenje, rafiniranje in oblikovanje za izdelavo različnih izdelkov (mobilnost, gradnja).

Vodik

Sektor se usmerja na proizvodnjo vodika, ki je uporabljen kot nosilec energije ali goriva v različnih sektorjih (hramba energije, mobilnost).

Izključitve iz CBAM

Preko sistema trgovanja z emisijami bo spodbujal uvoz blaga z nižjimi emisijami.

- Iz mehanizma so izključeni uvozi iz držav, ki so vključene v EU ETS sistem trgovanja (Norveška, Švica, Islandija, Lihtenštajn..)
- Blago katerih vrednost ne presega **150 EUR** in blago za vojaške namene.

Ali CBAM vpliva na naše podjetje?

CBAM vpliva na uvoznike iz 6 sektorjev, ki se bodo v prihodnje širili, sistema trgovanja z dovoljenji pa bo postopoma ugašal.

- Če sodite v katerega od 6 sektorjev še ne pomeni, da ste avtomatsko zavezanci
- Ključni podatek so KN tarifne številke (Priloga 1 uredbe CBAM)
- Vprašanja, ki si jih zastavite?
 - Ali naše podjetje uvažata blago v EU?
 - Ali je naše blago uvrščeno med CBAM blago (KN tarife)
 - Kdo se pri nas ukvarja s področjem uvoza, carine, okoljskimi temami, nabavno dobaviteljsko verigo?

Načela določanja cen po CBAM

Cena vgrajenih emisij uvoženega blaga se bo oblikovala glede na preteklo tedensko povprečje trgovanja v okviru EU ETS

CBAM certifikati

So instrumenti, ki jih bodo uporabljali uvozniki za plačilo vgrajenih emisij uvoženega blaga. Z letom 2026 bodo uvozniki oz. njihovi predstavniki (avtorizirani deklaranti) morali kupiti in predati certifikate, ki ustrezajo vgrajenim emisijam uvoženega blaga.

Cena certifikatov

Cena certifikata bo odražala povprečno dražbeno ceno preteklega tedna za EU ETS dovoljenja izražena v tonah izpuščenih emisij TGP (t CO₂ ekv).

Cena ogljika v tretjih državah

Uvozniki imajo možnost, da prijavijo zmanjšanje cene certifikata do nivoja plačila, ki je že bilo opravljeno v državi izvora. S tem se uvozniki izognejo podvajanju plačevanja za emisije ogljika. Pri tem bodo uvozniki morali prikazati, da je bilo plačilo za izpuste ogljika izvedeno v državi izvora za vgrajene emisije.

Vloge in odgovornosti v CBAM procesu

V procesu sodelujejo pooblašteni CBAM deklaranti, carinska uprava, EK in zakonodajalec.

Pooblašteni CBAM deklaranti

Pooblašteni CBAM deklaranti imajo v administrativnem procesu ključno vlogo, predvsem v prvem prehodnem obdobju. To so uvozniki ali njihovi predstavniki, ki so odgovorni za pripravo zahtevanih informacij in skladnost.

Od 2026 morajo uvozniki in njihovi predstavniki zaprositi za status pooblaščenega CBAM deklaranta in priskrbeti informacije o količinah, vgrajenih emisijah in predati CBAM certifikate.

Evropska komisija

Ima osrednjo vlogo v administraciji procesa CBAM, saj zastavlja okvir delovanja, pravila in smernice v sodelovanju z državami članicami in EU parlamentom. V ta namen je razvila CBAM prehodni register, ki se bo uporabljal do konca prehodnega obdobja in bo EK služil za analizo in načrtovanje in finalizacijo metodologije za izračun vgrajenih emisij, prav tako pa za iskanje sinergij z obstoječimi shemami.

Carina

Ima vlogo, da preverja in izvaja kontrolo za uvoženo blago ter zagotovi, da je uvoznik pooblaščen CBAM deklarant.

Carinska uprava informira uvoznike in njihove predstavnike o zahtevah poročanja.

Zakonodajalec

Vsaka država članica bo CBAM implementirala v svoj državni pravni red, tudi Slovenija. Od leta 2025 bo država odgovorna za podeljevanje statusa pooblaščenega CBAM deklaranta. Od 2026 bodo nadzorovali nakupe in predaje certifikatov.

Vloge in odgovornosti v CBAM procesu - SLO

V procesu sodelujejo pooblaščenec CBAM deklaranti, carinska uprava, EK in zakonodajalec.

30 October 2023

	https://www.apambiente.pt/
RO	
SE	<p>Naturvårdsverket <i>Swedish Environment Protection Agency (EPA)</i></p> <p>Contact point Email: kundtjanst@naturvardsverket.se Tel: +46106981000</p> <p>Address Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm</p> <p>Website https://www.naturvardsverket.se/en/about-us/contact/</p>
SK	<p>Ministerstvo životného prostredia <i>Ministry of Environment</i> Finančné riaditeľstvo <i>Financial Directorate</i></p> <p>Address Námestie L. Štúra 1, 812 35 Bratislava (Ministry of Environment) Lazovná ulica č. 63, 974 01 Banská Bystrica/Mierová 202, 821 05 Bratislava (Financial Directorate)</p> <p>Website www.minzp.sk www.financnasprava.sk</p>
SI	

Nacionalni organ nadzora bo:

- imel vpogled v centralni register
- podeljeval status pooblaščenega CBAM deklaranta
- nadzoroval nakupe in prodaje certifikatov
- lahko izrekal kazni

Slovenija še nima
določenega organa nadzora
(z dne 30.10.2023)

Vir: <https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-10/231030%20CBAM%20-%20NCAs%20provisional%20list.pdf>

CBAM mehanizem - 2 obdobji izvajanja

PREHODNO OBDOBJE

POLNA IZVEDBA MEHANIZMA

KVARTALNO POROČANJE

- Obveznost za kvartalno poročanje od 1.10.2023, prvo poročilo bo potrebno oddati do 31.1.2024
- Poročati o količinah, vgrajenih emisijah
- Ni kazni, ni plačila za finančno prilagoditev

CBAM CERTIFIKATI

- Do 2026 pridobiti licenco/dovoljenje pooblaščenega deklaranta za uvoz CBAM blaga (ni dovoljenja, ni uvoza)
- Pripraviti letno verificirano poročilo (do 31. maja vsako leto)
- Kupiti in predati CBAM kupone, ki ustrezajo vgrajenim emisijam po ceni preteklega tedna v sistemu ETS

Vloge in odnosi v CBAM procesu prehodnega poročanja

V procesu sodelujejo uvoznik/pooblaščen CBAM deklaranti, upravljavci naprav, carinska uprava, EK in zakonodajalec.

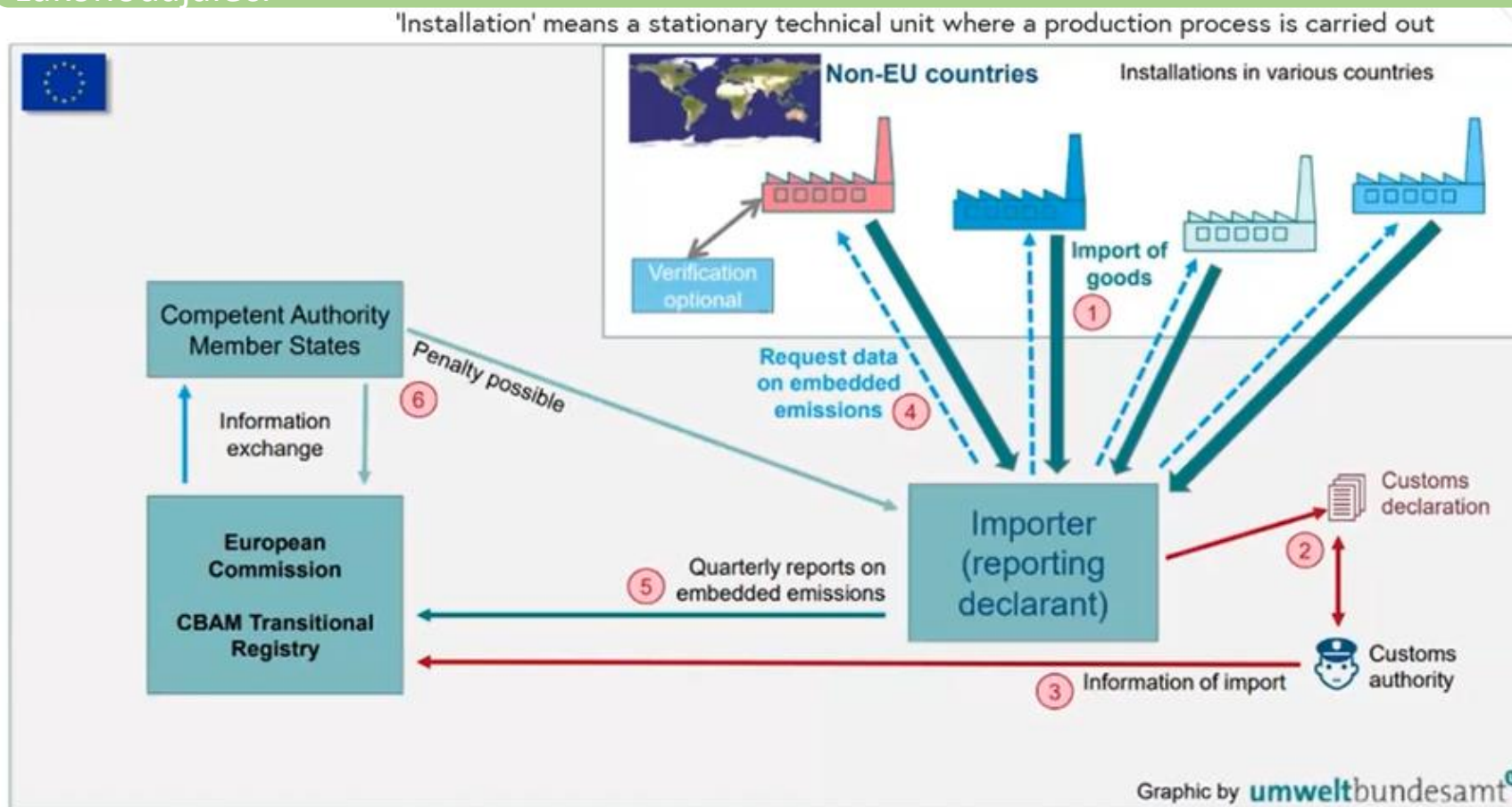
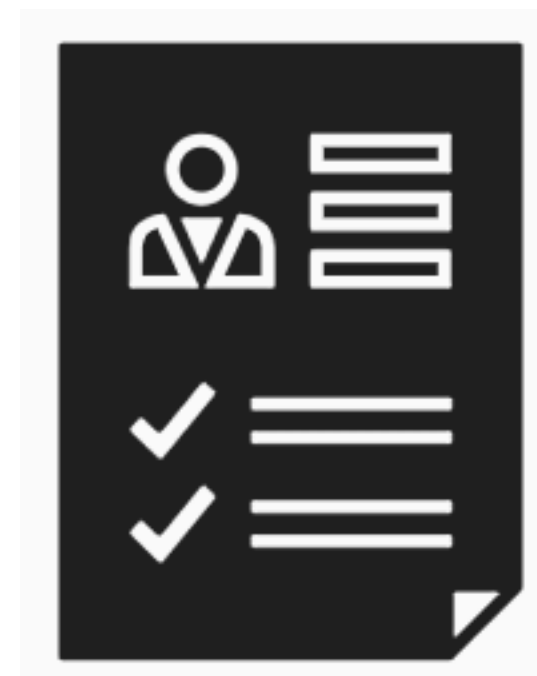

Figure from the [Guidance document on CBAM installations for importers of goods into the EU](#), 17 August 2023

Kdo lahko poroča v CBAM prehodni register?

V prehodni register lahko poroča uvoznik, neposredni ali posredni zastopnik.

- Uvozno podjetje
- Neposredni zastopnik (pooblaščen deklarant)
- Posredni carinski zastopnik (npr. če uvozno podjetje nima sedeža v EU)

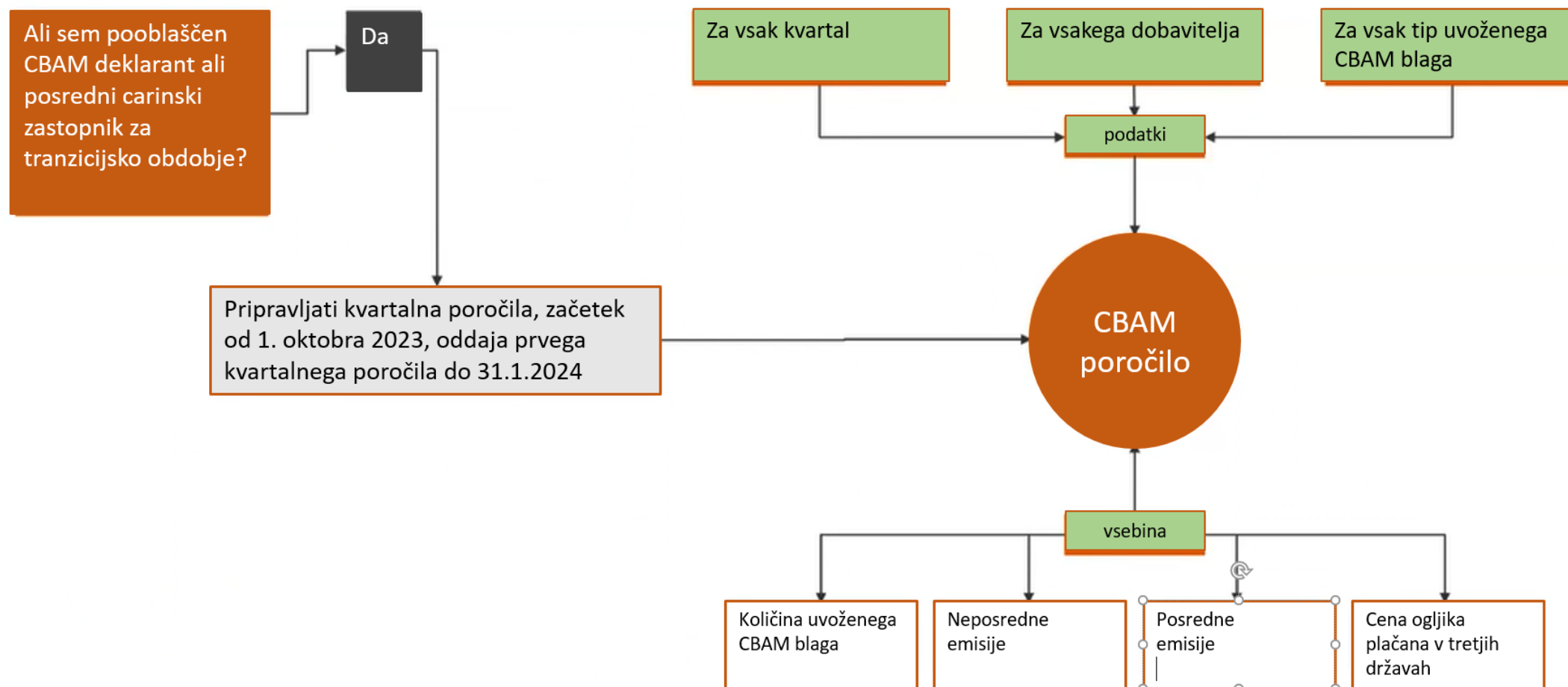
Poročanje v prehodni register - portal

The screenshot shows the user interface of the CBAM portal. At the top left, there is the European Commission logo and the text 'European Commission | CBAM Carbon Border Adjustment Mechanism'. At the top right, it displays 'DEMO User CbamMonitor' with a user profile icon and a language selector 'EN'. A dark blue navigation bar contains a hamburger menu icon. Below this, a light blue sidebar lists navigation options: HOME, MY QUARTERLY REPORTS, INSTALLATIONS, OPERATORS, MY IMPORTERS, and MY PROFILE INFORMATION. The main content area, titled 'Home Page', features five interactive cards. Each card has a circular icon, a title, and a 'more' link. The cards are: 'My Quarterly Reports' (document icon), 'Installations' (briefcase icon), 'Operators' (group of people icon), 'My importers' (person icon), and 'My profile information' (person icon).

Portal: <http://cbam.ec.europa.eu/declarant>

Vsebina kvartalnega poročanja

CBAM kvartalno poročilo vsebuje podrobne podatke po vsakem dobavitelju in tipu uvoženega CBAM blaga

4 vprašanja za vsakega dobavitelja

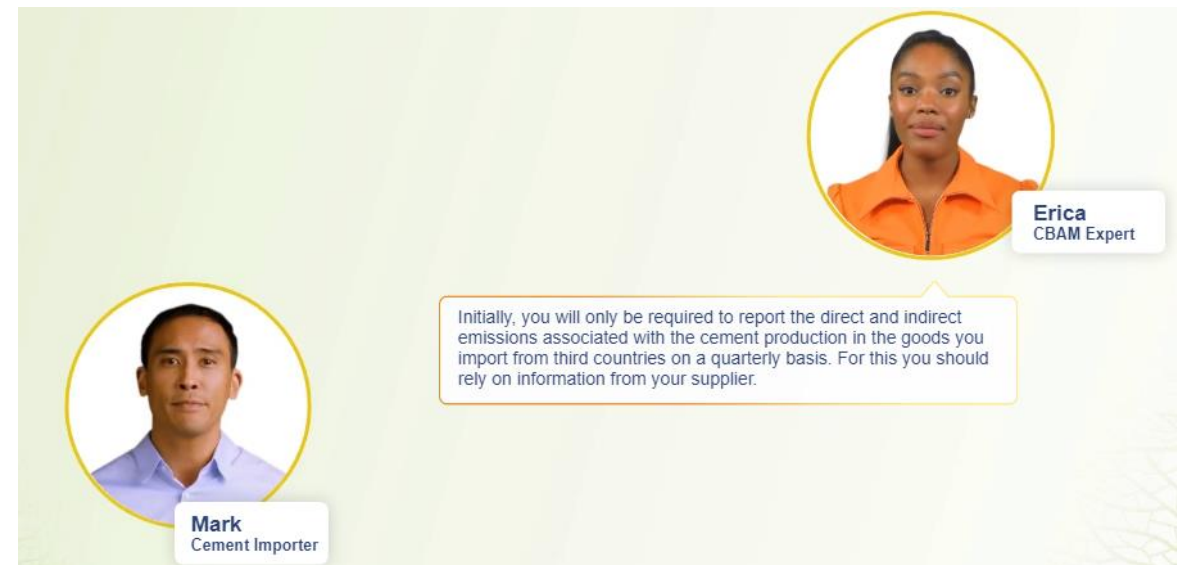
O količini, direktnih & indirektnih emisijah ter že plačani ceni za emisije ogljika

1. Kolikšna je skupna količina za vsako vrsto CBAM blaga (v tonah, MWh), za vsakega upravljalca v državi porekla?
2. Koliko direktnih vgrajenih emisij je bilo izpuščenih za uvoženo CBAM blago (t CO₂ ekv)?
3. Koliko indirektnih vgrajenih emisij je bilo izpuščenih za uvoženo CBAM blago (t CO₂ ekv)?
4. Ali obstaja cena ogljika, ki so jo že plačali?

Kdo pripravi podatke za poročanje vgrajenih emisij za CBAM uvoženo blago?

CBAM blago sledi carinskim predpisom

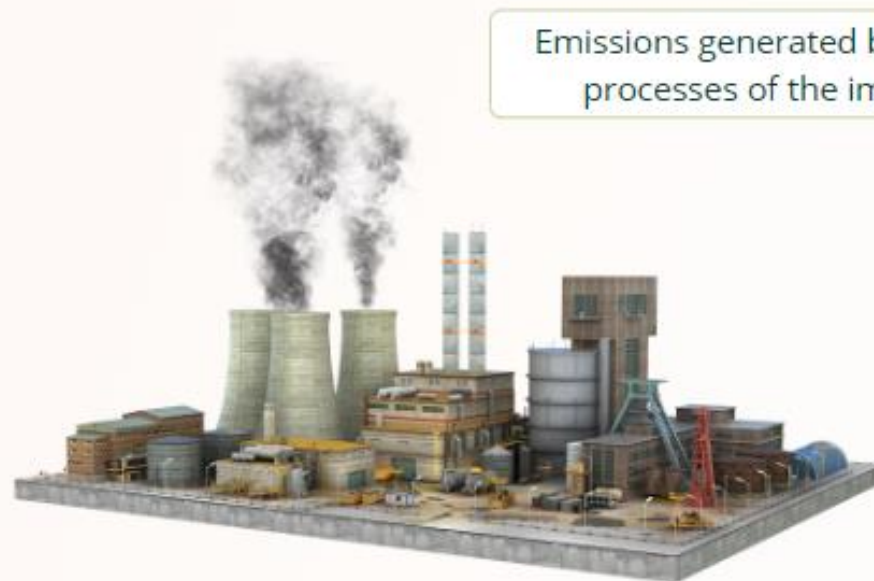
- Uvozno podjetje običajno ima podatke o količinah.
- Pri podatkih o vgrajenih direktnih in indirektnih emisijah ter ceni ogljika se zanašate na podatke dobavitelja.
- Ob določanju, kdo pripravi podatke je koristno dobro razumevanje:
 - KN tarifnih oznak
 - pravil o državi porekla

Vir: <https://customs-taxation.learning.europa.eu/>

Direktne emisije

Direktne emisije so emisije, ki so nastale pri procesu proizvodnje uvoženega blaga.

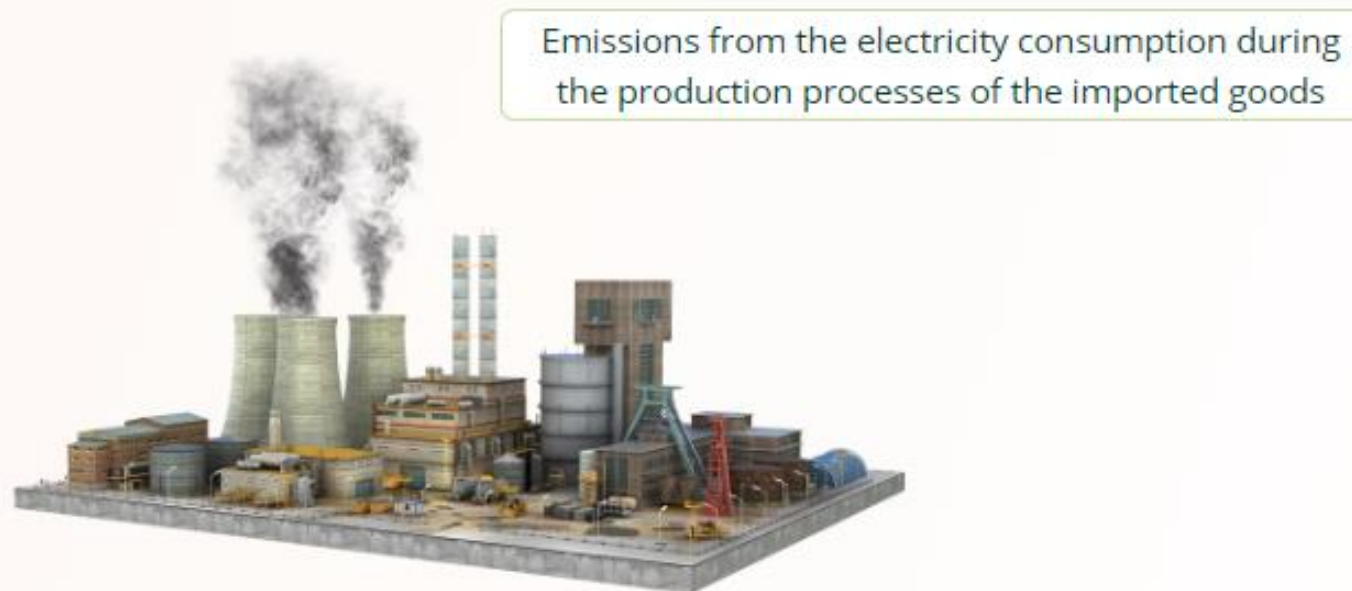
Emissions generated by the production processes of the imported goods

Direct emissions

Indirektne emisije

Indirektne emisije so emisije iz elektrike, ki se je porabila pri procesu proizvodnje uvoženega blaga.

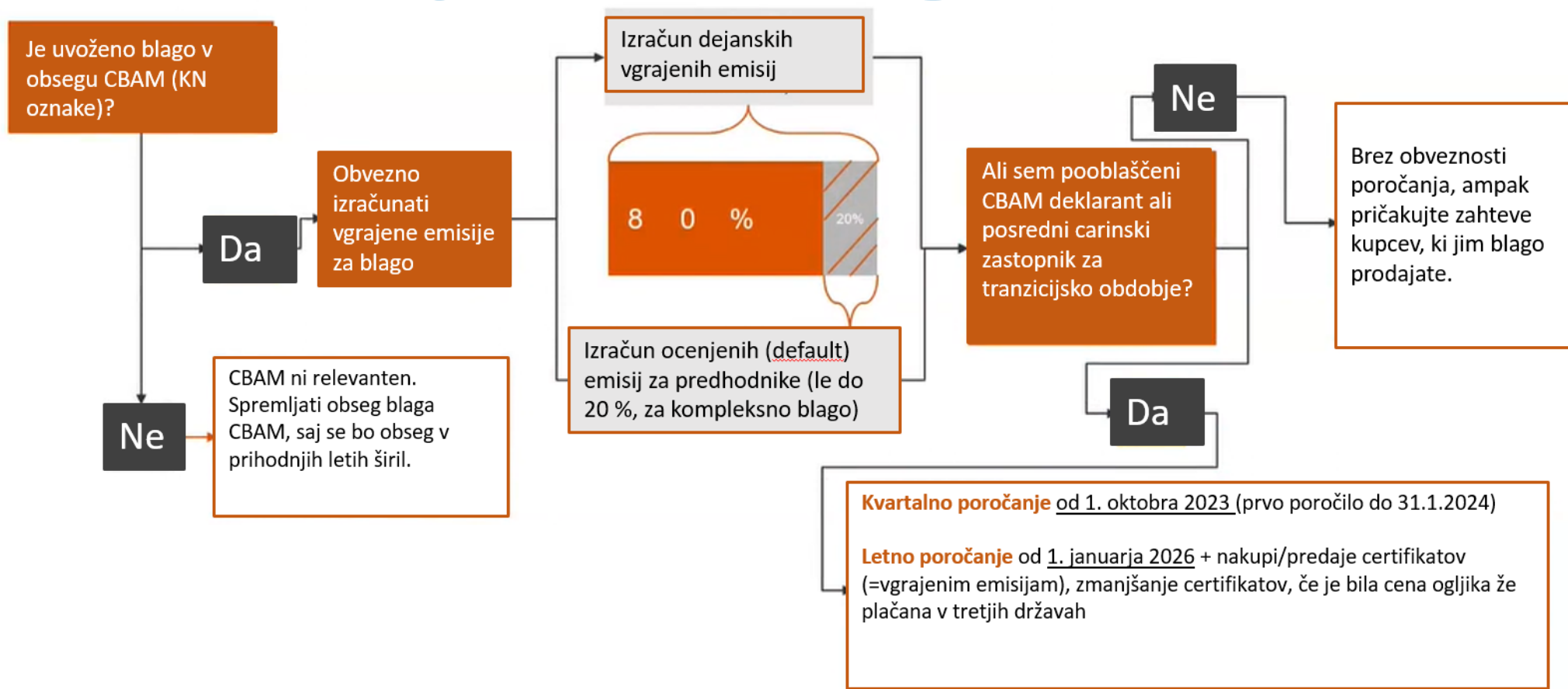

Indirect emissions

Preglednica poročanja vgrajenih emisij

Issue	CBAM good					
	Cement	Fertilisers	Iron/Steel	Aluminium	Hydrogen	Electricity
Reporting metrics	(per) Tonne of good					(per) MWh
Greenhouse gases covered	Only CO ₂	CO ₂ (plus nitrous oxide for some fertiliser goods)	Only CO ₂	CO ₂ (plus perfluorocarbons (PFCs) for some aluminium goods)	Only CO ₂	Only CO ₂
Emission coverage during transitional period	Direct and indirect					Only direct
Emission coverage during definitive period	Direct and indirect		Only direct, subject to review			Only direct
Determination of direct embedded emissions	Based on actual emissions, unless they cannot be adequately determined					Based on default values, unless several cumulative conditions are met
Determination of indirect embedded emissions	Based on default values, unless conditions are met (i.e. direct technical connection or power purchase agreement)					Not applicable

Poenostavljen CBAM diagram poteka

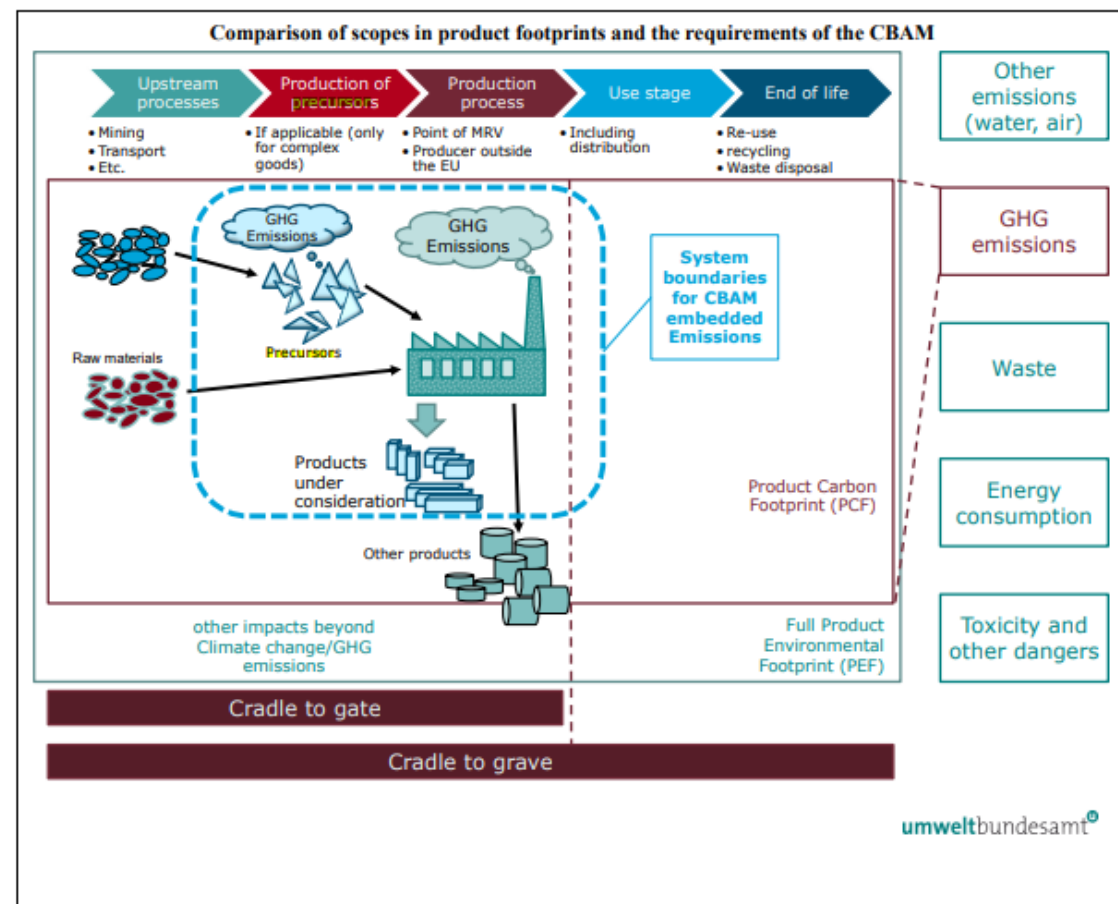

3 metodologije za izračun emisij v prvem letu prehodnega obdobja

Na dolgi rok je cilj, da se uporablja EU metoda izračunavanja dejanskih vgrajenih emisij

• EU metoda

- ni popolnoma enaka GHG protokolu, meje obsega poročanja so usmerjene na upstream verigo vrednosti
- če dobavitelji izračunavajo ogljični odtis izdelka po GHG protokolu sta obseg 1 in obseg 2 koristna z vidika podatkov
- Metoda izračunavanja iz tretjih držav (možna za prehodno obdobje)
- Metoda referenčnih vrednosti (do 20 % na podlagi ocene, sektorski približki)

Kaj morajo narediti podjetja glede priprav na CBAM poročanje?

Za podjetja to vključuje naslednje ukrepe:

1. Zbiranje podatkov o uvozu izdelkov, ki so predmet CBAM, med četrletjem:
 - Količine in pripadajoče tarifne številke;
 - Države izvora;
 - Podrobnosti o lokaciji proizvodnje, določene z oznako Združenih narodov za trgovinsko in prevozno lokacijo (UN/LOCODE), naslov in geografske podatke;
 - Uporabljene proizvodne poti;
 - Specifične (neposredne in posredne) emisije;
 - Ceno ogljika, plačano v državi izvora, ter morebitne popuste ali druge oblike nadomestila te cene.
2. Stik s dobavitelji in podati zahtevo za informacije o proizvodnih mestih (installations).
3. Opredelitev uporabljenih proizvodnih poti in metod za izračun vgrajenih emisij.
4. Zbiranje podatkov o vgrajenih emisijah ali uporaba privzetih vrednosti.
5. Zagotavljanje dostopa do CBAM Trgovinskega portala.
6. Priprava in oddaja četrletnih poročil.
7. Ustvarjanje in izvajanje poslovnih procesov za upravljanje skladnosti s CBAM.

CBAM kazni bodo v prihodnje za kršitve

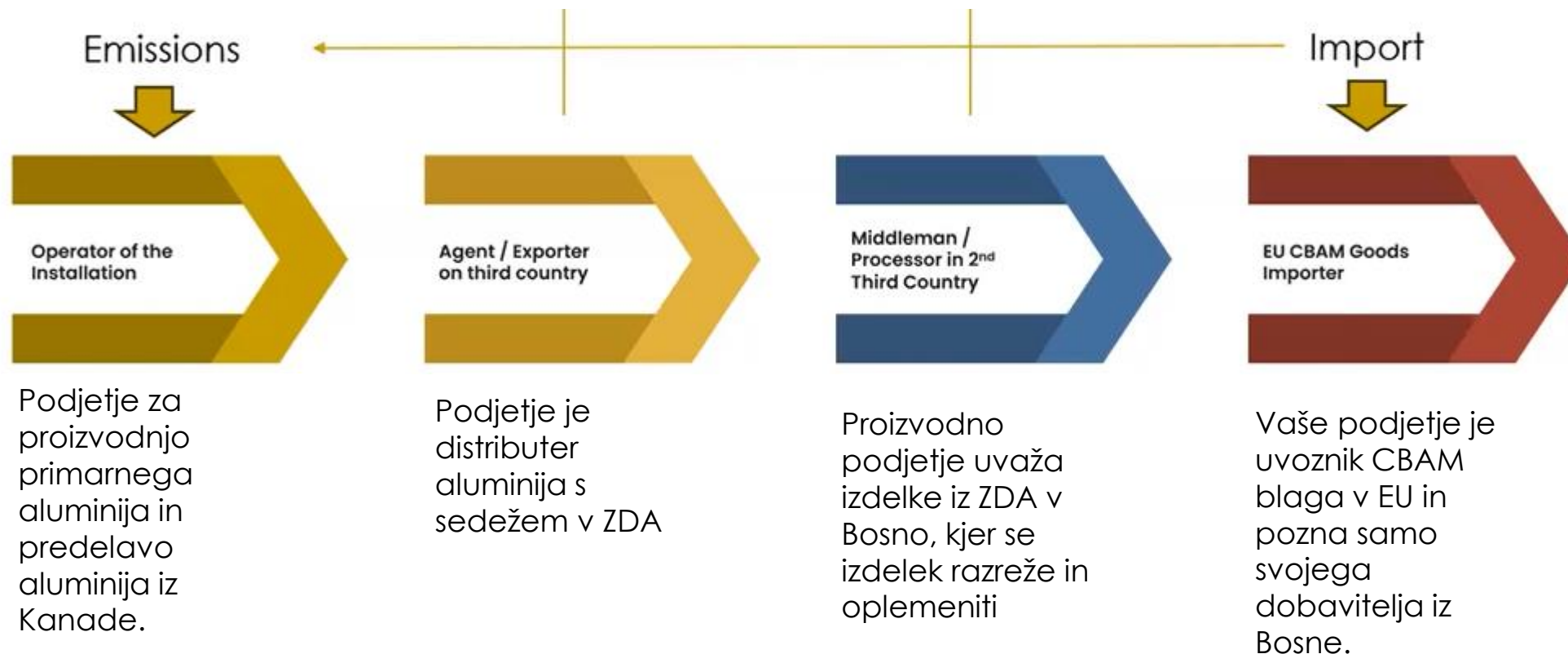

- 1. Niste oddali poročila**
- 2. Vaše poročilo je nepopolno ali nepravilno**

Višina kazni naj bi bila med 10 in 50 EUR/tono neporočanih vgrajenih CO₂ emisij.

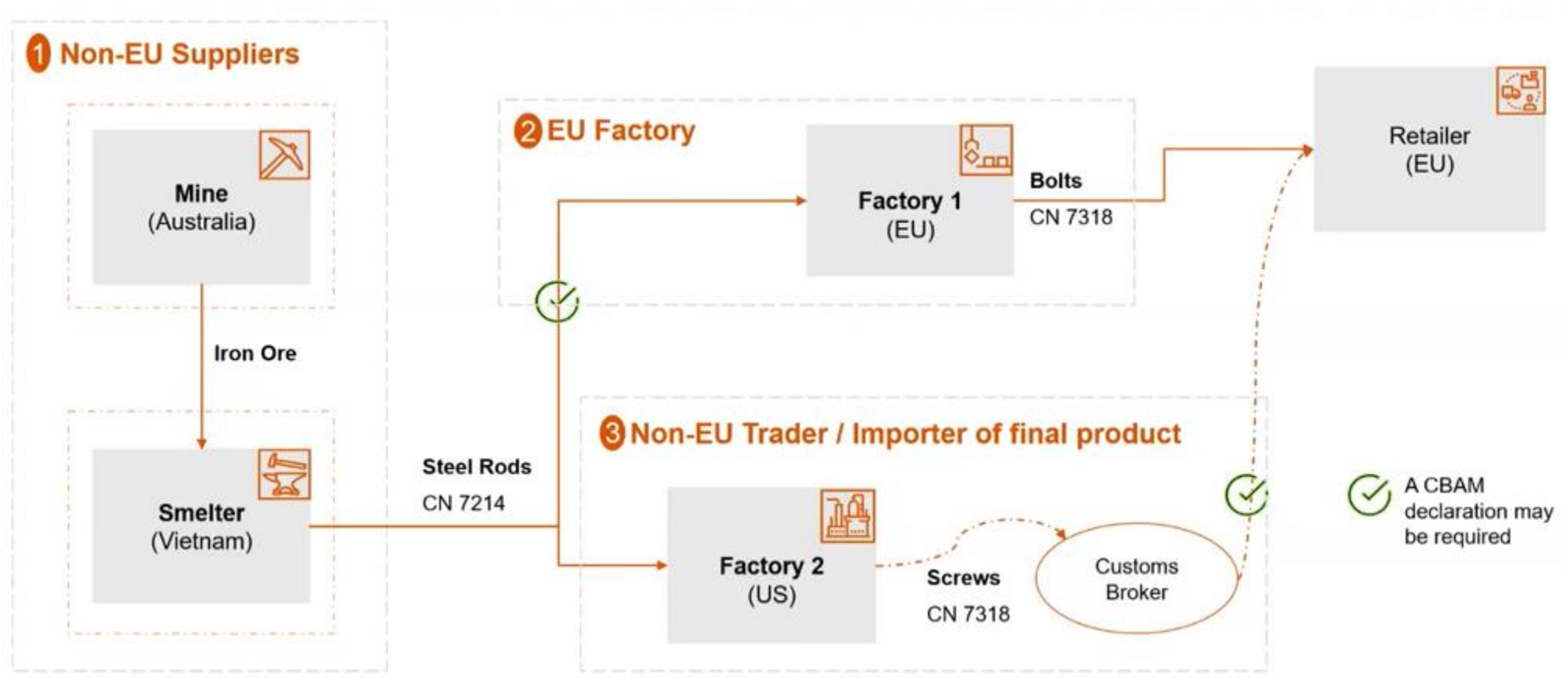
Kazen se lahko tudi poveča, če traja več kot 6 mesecev brez poročanja.

Primer 1 - predhodniki

Primer 2

Kompleksen primer uvoza vijakov v EU – na katerih mestih se zahteva CBAM deklaracija?

Kaj si želite, da naredijo dobavitelji

- Začnejo z vami aktivno komunicirati, vzpostavite kanal komuniciranja
- Razloži se osnova CBAM, da bodo razumeli, kaj je njihova naloga in jim v procesu nuditi podporo.
- Vaše dobavitelje/upravljalce naprav (to ni isto) prositi:
 - ✓ da si preberejo smernice za upravljalce naprav
 - ✓ izračunajo emisije (direktne in indirektne)
 - ✓ pošljejo CBAM podatke ali poročajo direktno v prehodni register

Kdo naj se v podjetju ukvarja s CBAM poročanjem?

- Nabava, finance, skladnost, okoljski strokovnjaki, pravna služba...?
- Povezovati se s strokovnjaki, ki se v podjetju ukvarjajo tudi z okoljskimi temami, kakovostjo - predlog je delovna skupina, ki vključuje vse ključne ljudi za zagotavljanje CBAM poročanja
- Zaradi CBAM se vloga zaposlenih, ki se ukvarjajo z uvozom, mora razvijati (prej je bila osredotočena na klasifikacijo, ocenitev, država izvora – to se razširja)
- Z CBAM se vloge in odgovornosti precej razširijo na področje:
 - večje komunikacije z vašimi dobavitelji iz tretjih držav
 - upravljanja dobaviteljske verige in dekarbonizacije
 - razumevanje izračunavanja vgrajenih emisij ogljika

Kakšen vpliv bo CBAM imel na poslovanje podjetja?

Cilj CBAM: Priložnost za razogljčenje dobaviteljske verige (cilj tudi CSRD direktive in ESRS standardov)

- Dodatni stroški za CBAM certifikate, delovno silo, skladnost
- Tveganja kazni, neskladnosti
- Disrupcije v dobaviteljski verigi
- Pritisk na likvidnost – certifikati se kupujejo vnaprej

Notranji deležniki:

- Nabava
- Finance
- Prodaja
- Skladnost in pravna pisarna
- Davki in carinjenje
- Kakovost

Zunanji deležniki:

- Dobavitelji
- Kupci

Uradni dokumenti

- CBAM direktiva (velja od 10.5.2023)
- Izvedbena uredba 2023/1773 o določitvi pravil za poročanje CBAM v prehodnem obdobju (17.8.2023)
- Smernice za uvoznike blaga v EU (100 str.)
- Smernice za upravljalce nepremičnih tehničnih enot (proizvajalci – 300 str.) izven EU (26.10.2023)
- Predloga za komuniciranje z upravljalci izven EU
- Q&A

Uporabne povezave za nadaljnje delo

[SLO] <https://www.gov.si/novice/2023-09-07-zacetek-prehodnega-obdobja-v-okviru-mehanizma-za-ogljicno-prilagoditev-na-mejah/>

[One stop shop]

https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

Uredba CBAM: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0956>

Portal za poročanje: <http://cbam.ec.europa.eu/declarant>

Vprašanja

1. Naše podjetje uvaža iz BIH pločevinaste panele z izolacijo. Blago spada v TARI tarifo 73809059 in 73089051, zato sprašujem ali imamo obveznost za poročanje ogljično prilagoditev na mejah?
2. Naša organizacija ima v SLO eno enoto, ki za svoje delovanje občasno uvaža vhodni material (odpadno železo iz tretjih držav, konkretno iz Bosne). Če si jaz pravilno razlagam, je iz Priloge 1 Uredbe očitno izvzeto blago z oznako KN 7204, ki predstavlja odpadni Fe, ki ga naša organizacija uvaža. Si torej pravilno razlagamo v organizaciji, da smo (zaenkrat) še izvzeti iz CBAM obveznosti?

CBAM GUIDANCE_EU Importers

„Some types of iron and steel product have been excluded from the scope of the CBAM. These include in particular certain other types of ferro alloys under CN 7202 and CN 7204 - ferro scrap. (stran 47/104, poglavje 5.6.2)

Vprašanja

Figure 5-5: System boundaries and value chain for the production of iron or steel products.

